

Міністерство освіти і науки України

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 7

Рівне – 2016

Міністерство освіти і науки України

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 7

Засновано у 2013 році

Рівне – 2016

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities**

**PSYCHOLOGY:
REALITY AND PERSPECTIVES**

Compilation of scientific papers

Issue 7

Founded in 2013

Rivne – 2016

ISSN 2518-7503
УДК 159.9+316.6
П 86

Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 7 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред. кол. : Р. В. Павелків, В. І. Безлюдна, Н. В. Корчакова. – Рівне : РДГУ, 2016. – 249 с.

Збірник наукових праць «Психологія: реальність і перспективи» включено до Переліку наукових фахових видань України з психології
(на підставі Рішення Атестаційної колегії МОН України від 29 вересня 2016 р.
та Наказу Міністерства освіти і науки України від 07.10.2016 р., № 1222)

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія КВ № 18713-7513 Р

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології. Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Заступник головного редактора:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Відповідальний секретар:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ:

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології імені Г. С. Костюка.

Левовицький Тадеуш – доктор гуманістичних наук, професор відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти, ректор Вищої педагогічної школи, м. Варшава (Республіка Польща).

Ягієло Ярослав – доктор хабілітований, професор Академії імені Яна Длугоша, м Ченстохова (Республіка Польща).

Шугаєва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія».

формирования коммуникативной культуры старшеклассника средствами художественной литературы зависят от их личностного профиля, индивидуального стиля мышления, деятельности и общения, мотивации и творческих способностей, гендерных особенностей.

Ключевые слова: коммуникативная культура, личность, мотивационные компоненты, творческие компоненты, художественная литература.

Summary. The results of the established research level have been represented in this article and the following conclusions have been made; the communicative culture of personality, its development level is tightly connected with the development level of communicative skills and competences of senior pupils' personality. The peculiarities of senior pupils' communicative culture formation by means of fiction depend on their personal profile, individual thinking style, activity and communication, gender features. There is a connection between personal motive formations of the subject of communication and their communicative culture development – first and foremost its operational (behavioral) characteristics. The development of senior pupils' communicative culture depends on timely purposeful motive basis formation of communicative skills and features, through which it reveals itself. The mastering of communication culture is determined by well organized-didactic approach to communication teaching and by senior pupils' measure of communicative activity, as well.

Key words: communicative culture, the personality, motivational components, creative components, fiction.

УДК 159.923:022.1-057.875

Л.О. НОВИК

МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Статтю присвячено проблемі становлення професійного іміджу психолога. Підкреслено, що багато в чому ефективність цього процесу залежить від готовності особистості до створення такого образу. Наголошено на доцільності формування такої готовності ще на етапі вузівського навчання. Провідну роль у процесі формування професійного іміджу відведено мотивації. За допомогою опитування визначено домінуючі мотиви студентів. Встановлено, що головними мотивами іміджетворчої діяльності майбутніх фахівців виступають мотиви самовираження та комунікативні мотиви.

Ключові слова: психолог, професійний імідж, студенти, мотивація, мотиви самовираження, комунікативні мотиви.

Постановка проблеми. В умовах змін та перебудови усіх сфер українського суспільства суттєві зміни відбуваються і у системі вищої освіти, покликаної створювати всі умови для підготовки компетентного фахівця, орієнтованого на постійний професійний розвиток, самовдосконалення, що забезпечить у подальшому високий рівень продуктивності його діяльності, конкурентоспроможності та мобільності на ринку праці. Проблема підготовки фахівців у сфері психології набула сьогодні особливого значення у зв'язку з великим соціальним запитом на них. Наявна система підготовки професіоналів у цій галузі орієнтується в основному на оволодіння студентами певною системою теоретичних знань та формування спеціальних умінь і навичок. Однак специфіка професії психолога ставить високі вимоги не лише до знань діагностичних тестів і методик, тренінгових та психокорекційних вправ, але і до його власної особистості, системи цінностей, картини світу та образу себе. Всі ці критерії є складовими професійного іміджу фахівця, який вважається одним з основних ресурсів, що забезпечує високий соціальний престиж як окремої особистості, так і певної організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми іміджу особистості свідчить про її актуальність. На початку ХХ століття процес формування іміджу розглядався виключно у категоріальному руслі психології та соціології (З. Фрейд, К. Юнг, Г. Лебон, Дж.Б. Уотсон, Б.Е. Торндайк, Е. Толмен, Т. Халл, Б.Ф. Скіннер, Дж. Роттер, А. Бандура, Г. Тард, Дж.Г. Мід, Т. Парсонс, Е. Фром, М. Вебер, А. Маслоу, К. Роджерс, та ін.).

Сьогодні поняття «імідж» широко використовується у найрізноманітніших областях знання: філософії, соціології, психології, педагогіці, політології, антропології, культурології. За складом, структурою, обсягом і змістом воно стало міждисциплінарним. Дане поняття сформувалося у категоріальному полі багатьох наук і інтерпретувалося відповідно до особливостей, цілей, завдань та функцій професіонала. При цьому у суспільній свідомості та ментальності сучасної людини поняття іміджу існує як уявлення про певну цінність, від якості якої залежать життєвий успіх і успішність суб'єкта діяльності.

У психології проблема іміджу сьогодні займає особливе місце. Категорія іміджу акумулює і консолідує в собі елементи онтології, тобто відображення змісту об'єкта; гносеології – процес його пізнання; активної дії – управління процесами становлення і розвитку іміджу. Ряд авторів відзначають, що проблема іміджу – це ключова гносеологічна проблема, від вирішення якої залежить вирішення багатьох інших (О. Каложний, О. Панасюк, О. Перелигіна, О. Петрова, Г. Почепцов, В. Шепель та ін.) [2, 5-6, 8]. Такий підхід дозволяє нам розглядати імідж, у тому числі і професійний, як складний соціально-психологічний феномен, який важко оцінювати по якості за певними об'єктивними критеріями, хоча реальна потреба у цьому достатньо висока. Професійний імідж ми можемо визначити як якісну характеристику особистості, яка сприяє прояву її внутрішніх установок, особистісних якостей, життєвої компетентності, фахових знань і професіоналізму через

зовнішні прояви – зовнішній вигляд, поведінку, особливості спілкування, організацію простору, які справляють важливий вплив на ефективність міжособистісної взаємодії та реалізацію професійних функцій у тій чи іншій галузі діяльності.

Відмінність іміджу фахівця у галузі психології від іміджу фахівців інших професій полягає у необхідності організації ефективного навчання, яке полягає не лише в інтеграції та реалізації професійної діяльності, але і в активному перетворенні внутрішнього світу. Результатом таких перетворень стане формування власного професійного іміджу. Позитивний професійний імідж виступає показником якісної реалізації фахівця у певній галузі діяльності, який залежить від його готовності до створення такого образу. Це вказує на необхідність формувати таку готовність ще на етапі вузівського навчання.

Мета статті полягає у визначенні домінуючих установок і мотивів студентів щодо формування іміджу як умови майбутньої успішної професійної діяльності.

Аналіз результатів дослідження. З метою з'ясування рівня готовності студентів до формування іміджу майбутнього фахівця у галузі психології було проведене опитування, у якому брало участь 130 студентів першого та четвертого курсу у Рівненському державному гуманітарному університеті. На запитання «Чи залежить успіх справи від іміджу людини», 85 % усіх респондентів дали позитивну відповідь, що вказує на необхідність формування іміджу майбутнього професіонала уже у студентському середовищі.

В основі діяльності по створенню будь-якого іміджу лежить потреба людини у поданні себе оточуючим і регулюванні цього образу за допомогою процесу взаємодії. Зусилля, спрямовані людиною на формування іміджу, перебувають у прямій залежності від її зацікавленості у самопрезентації і значущості думки інших людей про неї. У результаті опитування було виявлено високий рівень значимості сприймання себе іншими. Більшість респондентів, не залежно від курсу навчання, постійно турбуються про те, як їх сприймають оточуючі, тобто про свій імідж: 67 % опитаних студентів завжди зацікавлені у представленні власного образу, 27 % опитаних меншою мірою зацікавлені у власному представленні, для 6 % студентів те, як їх сприймають, не має жодного значення.

Для виявлення залежності потреб студентів у створенні власного іміджу від їх установок ми запропонували респондентам обрати один із 3-х типів установок. 13 % і 7 % опитаних студентів відповідно I та IV курсів обрали перший тип установки: «Не потрібно створювати ніякого іміджу, який (яка) є, нехай таким (такою) і сприймають мене. У житті є багато важливіших справ», що свідчить про мінімізацію цільової раціональної діяльності студентів щодо створення власного образу. 50 % і 26 % опитаних відповідно до курсів обрали другий тип установки: «Думати над своїм іміджем потрібно, але не варто докладати великих зусиль для його постійної підтримки. Нехай цим займаються ті, кому це потрібніше (актори, політики)», що вказує на необхідність регуляції іміджетворчої діяльності лише у суб'єктивно-значимих сферах. 37 % і 67 % респондентів обрали третій тип установки: «Кожній людині потрібно формувати власний імідж і використовувати для цього всі можливості», що свідчить про усвідомлення більшістю студентів необхідності виявлення індивідуальної активності щодо формування та моделювання свого іміджу. Провідна роль у створенні власного іміджу відводиться мотивам, які можна розглядати як найважливіші внутрішні умови його формування, оскільки мотив – це завжди спонування до дії, динамічний процес, який керує поведінкою людини і визначаючий її активність. Деякі психологічні теорії особистості саме мотиву відводять основне місце у структурі особистості, а саму особистість розглядають, як систему мотивів [4, с. 13-20, 23-28]. Так чи інакше, мотив – це джерело дії, її внутрішня енергія у діяльності, пов'язана зі стихійним формуванням або цілеспрямованим створенням іміджу.

Під впливом того чи іншого мотиву людина більш-менш усвідомлено формує власний імідж, ставить певні цілі діяльності по створенню іміджу, досягає їх, використовуючи способи, прийоми, послідовність дій і засобів. Потрібно зауважити, що різні люди, керуючись одними і тими самими мотивами можуть отримувати протилежний за знаком (позитивний чи негативний) результат, що підтверджує важливість правильного вибору засобів і послідовності дій. За природою мотиви формування іміджу можна розділити на зовнішні, коли ініціюючі і регулюючі фактори знаходяться у зовнішньому середовищі, і внутрішні, коли фактори ініціації і регуляції знаходяться всередині особистості. Перший вид мотивації (зовнішня мотивація) найбільш повно пояснюється у біхевіористичній теорії, головною ідеєю якої – це визнання того, що основним ініціатором і регулятором поведінки є зовнішнє по відношенню до неї підкріплення (зовнішня стимуляція, санкції позитивного і негативного характеру), що також ініціює і направляє відповідну діяльність. Найбільш яскравим прикладом зовнішньої мотивації є слідування правилам і нормам, які в принципі, не є бажаними для людини, але відносяться до норм, яких необхідно дотримуватися. [3, с. 233-251].

Ще одне пояснення зовнішньої мотивації дає теорія очікувань К. Левіна, згідно якої ініціація, інтенсивність і спрямованість діяльності перебуває у прямій залежності від привабливості наслідків, або зв'язку між поведінкою і цими наслідками [1, с. 52]. Так чи інакше, зовнішня мотивація створення іміджу заснована на різних видах зовнішньої стимуляції, які ініціюють і спрямовують бажану поведінку, діяльність, пов'язану, зокрема, з вибором і використанням засобів зовнішньої виразності, або навпаки, гальмують небажані дії і т.д. Створення іміджу, в основі якого лежить зовнішня мотивація, засноване не на вимогах, свідомих чи несвідомих очікуваннях групи (аудиторії іміджу), а залежить від характеру взаємодії і спілкування з групою. Внутрішня мотивація пов'язана з орієнтацією на самовідчуття, самоощітку. Створення іміджу, спрямованого на зміну Я-концепції з вектором напрямку до Я – ідеального, пов'язана з необхідністю зміни самооцінки, потребами у саморозвитку і самовдосконаленні, які стають самоціллю – первинним продуктом діяльності. Однією з актуальних проблем сьогодні є формування у студентів потреби у створенні іміджу, орієнтованого на

самовідчуття, саморозвиток, самовдосконалення. У теорії мотивації поведінки розрізняють біологічні та соціальні мотиви поведінки, які пов'язані з відповідними потребами. Основною ідеєю теорії потреб А.°Маслоу є думка про те, що спрямованість і стійкість поведінки визначається наявністю відповідної потреби. Базові фізіологічні потреби мають відношення до наявності деякого дефіциту, а потреби більш високого порядку – до особистісного зростання. Всі потреби людини, на думку Г.°Мюррея, взаємопов'язані між собою, доповнюють одна одну і є основою для задоволення вищих потреб. До числа соціальних мотивів відносяться потреби в досягненні, повазі, спілкуванні, порядку, в презентації та інші, а також потреби в приналежності, любові, повазі і самоповазі, самоактуалізації [7, с. 48-52].

Сучасні класифікації мотивів дозволяють виділити соціальні мотиви, які пов'язані з усвідомленням соціальної необхідності створення позитивного іміджу (у широкому розумінні – стосовно професії, групи, сім'ї і т.д.). Проявом таких мотивів стають вчинки і дії, що свідчать про розуміння загальної значущості позитивного іміджу, про готовність підкоритися вимогам групи навіть зі шкодою для особистих інтересів, смаків і бажань. Існують також мотиви, пов'язані зі створенням іміджу, які можуть бути класифіковані, як соціальні мотиви суперництва (позиціонування, влади) і як мотиви соціального співробітництва (кооперації). Перші полягають у прагненні зайняти у процесі суперництва і конкуренції певну позицію, місце в ієрархії, отримати схвалення, визнання досягнень, мати авторитет, перевагу, домінувати і т.д. Мотиви соціальної співпраці (афіліації) не виключають прагнення розраховувати на певний статус, але пов'язані з процесом взаємодії і співпраці з іншими людьми, розвитком способів і форм взаємин і спілкування.

Виходячи з того, що визначення іміджу пов'язані, як правило, з такими поняттями як «соціум», «аудиторія», можна стверджувати, що імідж, як публічний образ формується для використання у практичній соціальній, професійній сфері з метою задоволення цілого ряду потреб. У міру розширення досліджень кількість передбачуваних потреб, пов'язаних зі створенням іміджу, постійно збільшується. Ми запропонували нашим респондентам відповісти на наступне запитання: «Що найчастіше спонукає Вас змінювати власний образ?» Необхідно було обрати 3 варіанти із 9 запропонованих. Мотиви розподілилися наступним чином (табл.°1):

Таблиця 1

Розподіл виборів мотивів щодо формування іміджу студентами I та IV курсів

Мотиви	I курс	IV курс
Ставлення людей до суб'єкту формування іміджу	36,67	38,09
Прагнення змінити взаємодію	22,22	30,15
Бажання справити враження	34,44	31,74
Внутрішній психологічний комфорт	48,89	50,79
Потреба в самореалізації	37,78	47,61
Бажання показати себе	31,11	27,46
Поведінка інших людей, прийнята в певній групі	22,22	12,71
Стереотипи поведінки в будь якій ситуації	28,89	22,22
Норми, традиції групи	25,56	30,15

Представлені результати показують, що в цілому у мотивації створення власного іміджу домінують мотиви самовираження (внутрішній психологічний комфорт, потреба самореалізації, бажання показати себе) і достатньо близькі до них за рівнем показників комунікативні мотиви (ставлення оточуючих до суб'єкту формування іміджу, прагнення поліпшити взаємодію, бажання справити враження). У групах студентів I та IV курсів суттєвих розбіжностей у виборі мотивів щодо створення іміджу не виявлено. Відповіді на запитання «Наскільки розвиток іміджу необхідний для особистісного росту?» та «Наскільки розвиток іміджу необхідний для професійного зростання?» розподілилися наступним чином – 58 % респондентів з числа студентів I курсу визначили необхідність розвитку іміджу для особистісного зростання. 61 % респондентів з числа студентів 4 курсу зазначили необхідність розвитку іміджу для професійного зростання. Порівняльний аналіз відповідей на ці запитання засвідчив, що для студентів першого курсу імідж пов'язаний з суб'єктивною значимістю у цілях особистісного зростання. В умовах адаптації до нових умов яскраво виражена потреба заявити про себе, самореалізуватися. Для студентів четвертого курсу імідж пов'язаний з соціальною значущістю і необхідний для професійного зростання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проблема формування іміджу у студентському середовищі є актуальною, оскільки основи професійного іміджу формуються саме в процесі взаємин індивіда і суспільної свідомості, опосередковуються умовами навчання і ступенем включення індивіда у спільну діяльність, проявляються в структурі та змісті мотивації діяльнісних сфер особистості. Зусилля, спрямовані людиною на формування іміджу, знаходяться в прямій залежності від її потреби, зацікавленості у визнанні, задоволенні потреби відчувати і демонструвати свою унікальність, індивідуальність, професійність тощо. Як свідчать представлені результати опитування, провідна роль у мотивації студентів щодо створення майбутнього професійного іміджу належить мотивам самовираження (внутрішній психологічний комфорт, потреба самореалізації, бажання показати себе) і досить близьким до них за рівнем показників комунікативним мотивам (ставлення оточуючих до суб'єкту формування іміджу, прагнення поліпшити взаємодію, бажання справити враження).

Перспективи подальших досліджень проблеми ми вбачаємо у створенні психологічної моделі іміджу психолога та розробці програмою по формуванню готовності майбутніх психологів до побудови та розвитку їх позитивного професійного іміджу ще в умовах вузівського навчання.

Список використаних джерел

1. Зейгарник Б.В. Теория личности К. Левина / Б.В. Зейгарник. – М.: МГУ, 1981. – 118 с.
2. Калюжный А.А. Психология формирования имиджа учителя / А.А. Калюжный. – М.: ВЛАДОС, 2004. – 222 с.
3. Крейн У. Теории развития. Секреты формирования личности / У. Крейн – [5-е междунар. изд., испр. и доп.]. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 512с.
4. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы и эмоции / А.Н. Леонтьев – М. Изд-во Московского ун-та, 1971. – 40 с.
5. Панасюк А.Ю. Формирование имиджа: Стратегия, психотехники, психотехнологии / А.Ю. Панасюк. – М.: Омега-Л, 2007. – 266 с.
6. Почепцов Г.Г. Имиджелогия / Г.Г. Почепцов. – Изд-во: Рефи-бук; Веклер, 2000. – 766 с.
7. Столяренко О.Б. Психология личности. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
8. Шепель В.М. Как нравятся людям / В.М. Шепель. – М.: Народное образование, 2002. – 576 с.

References

1. Zejgarnik B.V. Teorija lichnosti K. Levina / B.V. Zejgarnik. – М.: MGU, 1981. – 118 s.
2. Kaljuzhnyj A.A. Psihologija formirovanija imidzha uchitelja / A.A. Kaljuzhnyj. – М.: VLADOS, 2004. – 222 s.
3. Krejn U. Teorii razvitija. Sekrety formirovanija lichnosti / U. Krejn – [5-e mezhdunar. izd., ispr. i dop.]. – SPb.: prajm-EVROZNAK, 2002. – 512s.
4. Leont'ev A.N. Potrebnosti, motivy i jemocii / A.N. Leont'ev – М. Izd-vo Moskovskogo un-ta, 1971. – 40 s.
5. Panasjuk A.Ju. Formirovanie imidzha: Strategija, psihotehniki, psihotehnologii / A.Ju. Panasjuk. – М.: Omega-L, 2007. – 266 s.
6. Pohepcov G.G. Imidzhelogija / G.G. Pohepcov. – Изд-во: Refi-buk; Vekler, 2000. – 766 s.
7. Stoljarenko O.B. Psihologija osobystosti. Navch. posib. – К.: Centr uchbovoi' literatury, 2012. – 280 s.
8. Shepel' V.M. Kak nraivit'sja ljudjam / V.M. Shepel'. – М.: Narodnoe obrazovanie, 2002. – 576 s.

Резюме. Стаття посвящена проблеме становления профессионального имиджа психолога. Подчеркивается, что эффективность этого процесс зависит от готовности личности к созданию такого образа. Акцентируется внимание на целесообразности формирования такой готовности еще этапе обучения в высшей школе. Ведущая роль в процессах создания имиджа отводится мотивации. С помощью опроса определены доминирующие мотивы имиджесозидательной деятельности студентов. Первенство отдано мотивам самовыражения и коммуникативным мотивам.

Ключевые слова: психолог, профессиональный имидж, студенты, мотивация, мотивы самовыражения, коммуникативные мотивы.

Summary. In this article professional image is considered as a quality characteristic of personality which promotes his/her inner concepts, personal qualities, life competency, professional knowledge and professionalism manifestation through such outer expression as appearance, behavior, communication features, ability to organize life space. It is noted that positive professional psychologist's image acts as an indicator of qualitative specialist's realization. It is accented that it depends first of all on personality readiness for creating such an image. Advisability of forming that kind of readiness at the stage of studying in higher educational establishment is emphasized. It is denoted that difference of psychologist's image in the area of psychology from specialist's image of other occupations consists in necessity of efficient teaching organizing which will consist not only of integration and realization of professional activity but also of active transformation of inner world of prospective psychologist. The most important features of positive psychologist's image were refined on the basis of conducted research. Motivation plays a key role in this. The dominant motifs of students on image formation were excreted with the help of survey. Preference students to create the future of professional image motives were given expression and communicative motives.

Key words: psychologist, image, professional image, students, motivation, self expression motives, communicative motives.

УДК [159.922.7:159.923.32]:159.953.5

О.П. ОСИПЧУК

ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ МОРАЛЬНИХ КАТЕГОРІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті вивчається проблема морального виховання молодших школярів та розглядається її сутність. Обґрунтовано методи, форми і прийоми морального виховання молодших школярів у навчально-виховній

З М І С Т

<i>Передмова</i>	3
Павелків Р.В. Теоретичний аналіз концептуальних підходів дослідження проблеми рефлексії у філософській та психологічній науці.....	4
Андрушко Я.С., Михаць О.І. Особливості взаємозв'язку екзистенційних потенцій особистості військовослужбовців на основі кореляційного аналізу.....	10
Артемова О.І. Розвиток вербальної креативності студентів-психологів в процесі професійної підготовки.....	13
Бабак К.В. Психологічна служба ВНЗ як засіб психологічного супроводу професійного розвитку студентів.....	18
Бабій М.Ф. Генезис невербальних проявів обману у неповнолітніх.....	22
Безлюдная В.И. Психологическая коррекция отклонений в системе межличностного взаимодействия детей дошкольного возраста.....	25
Безушко С.А. Психологічний аналіз уявлень про самореалізацію сучасної молоді жінки:гендерний аспект.....	29
Білоус Р.М., Охріменко В.О. Психологічні особливості життєвої перспективи юнаків.....	33
Бойко-Бузиль Ю.Ю. До сутності категорії професійного становлення особистості.....	37
Большакова А.М. Об'єктивні та суб'єктивні показники особистісного потенціалу.....	40
Борисова А.О. Соціальні аксіоми у структурі картини світу студентів-іноземців.....	43
Бужинська С.М., Кондрацька Л.В. Вплив позитивного мислення на збереження психологічного здоров'я майбутніх педагогів.....	47
Главінська О.Д. Сучасні аспекти психології становлення особистісної суверенності.....	51
Демчук О.О. Автентичність як невід'ємна якість майбутнього психолога.....	55
Демянюк О.Б. Уявлення про сім'ю як компонент образу світу особистості.....	57
Дергач М.А. Співзалежні любовні стосунки в старшому юнацькому віці.....	60
Дмитріюк Н.С. Ефект батьківської депривації як негативний чинник психічного розвитку дітей раннього віку.....	65
Дуркалевич І.В. Специфіка віртуального спілкування у заробітчанських сім'ях.....	69
Івашкевич Е.Е. Психологічні особливості здійснення фахівцем синхронного перекладу.....	74
Івашкевич Е.З. Аспекти соціального інтелекту педагога.....	77
Івашкевич І.В. Специфіка професійної діяльності юриста та структура його професійної компетентності.....	81
Іщук О.В. Імплементация ідей організаційної психології на сучасних підприємствах.....	85
Колупасва Т.Є. Готовність майбутнього вчителя початкових класів до застосування сучасних педагогічних технологій як наукова проблема.....	90
Компанович М.С. Психосоматичний підхід у трактуванні серцево-судинних захворювань у підлітковому віці.....	93
Корчакова Н.В. Розвиток емпатійної моралі в українських підлітків.....	98
Коць М.О., Онопченко І.В. Психологічні особливості прояву інтернет-адикцій у студентському середовищі.....	105
Крижановська З.Ю., Сичак О.О. Самореалізація особистості після виходу на пенсію, як спосіб її самовиповнення.....	109
Крюкова Л.В. Особливості взаємозв'язку емоційної сфери та процесів адаптації у першокласників.....	112
Кулаков Р.С. Психологічні особливості становлення та розвитку професійних інтересів та професійної спрямованості старшокласників.....	116
Кулакова Л.М. Особливості розвитку самосвідомості молодшого школяра в умовах навчальної діяльності.....	120
Курячий С.В. Динаміка рівня психофізичної підготовленості студентів.....	124
Лосик Г.В. Информационные технологии и их влияние на психологическое здоровье человека в онтогенезе.....	127
Луцик Г.О. Загальні підходи до розуміння девіантної поведінки підлітків в контексті підготовки майбутніх психологів у ВНЗ.....	133
Лящ О.П. Юнацький вік як фактор розвитку емоційного інтелекту.....	137
Маланьїна Т.М. Співвідношення когнітивного інсайту та Я-відмежування.....	141
Маліновська Н.В. Навчально-мовленнєва діяльність старших дошкільників: мотиваційний компонент.....	145
Мухалчук Н.О., Ivashkevych E.E. Psycholinguistic characteristics of visual narrative discourse.....	149
Нестерук-Володимирець О.В. Результати психодіагностичного дослідження мотиваційного та творчого компонентів внутрішньо-особистісного шару комунікативної культури старшокласника.....	152
Новік Л.О. Мотиваційні аспекти формування позитивного професійного іміджу у студентів-психологів.....	156
Осипчук О.П. Особливості розуміння молодшими школярами моральних категорій у навчально-виховному процесі.....	159
Перепелиця О.В. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності освітян.....	164
Піонтковська Д.В. Розвиток національних цінностей особистості як умова становлення національної ідентичності студентської молоді.....	168
Помилуйко В.Ю. Розвиток ключових компетентностей особистості у різних стадіях дорослості.....	172
Рибак В.А. Особливості процесу соціально психологічної адаптації першокурсників з особливими потребами.....	176

Романюк В.Л., Пилипака Ю.І. Реактивність та психічне здоров'я особистості.....	180
Рудь Г.В. Особливості саморефлексії тілесного потенціалу у юнацькому віці	185
Савенко Д.О. Структурна організація самосвідомості матері.....	190
Савуляк В.О. Релігійний досвід особистості як чинник розвитку її духовності.....	193
Северин А.В. Перцептивные действия подростков и способы их коррекции на основе восстановления звеньев модели перцептивного действия с предметом вариативной формы	197
Співак Д.В. Психологічний аналіз досліджень розвитку професійного образу «Я» у майбутніх фахівців допомагаючих професій.....	204
Співак Л.М. Вікова динаміка національної саморефлексії юнацтва за показником «рідна мова»	208
Ставицька О.Г. Прояви булінгу в сучасній школі.....	211
Ставицький Г.А. Роль іноземної мови за професійним спрямуванням у фаховій підготовці студентів.....	214
Хомич І.С. Моральні уявлення молодших школярів.....	218
Хупавцева Н.О. Вплив стресу на організм людини та шляхи його подолання	222
Шестопа І.А. Особливості особистісного розвитку жінок зрілого віку у руслі професійної самореалізації.....	225
Шпак М.М. Теоретико-методичні аспекти розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у процесі соціально-психологічного тренінгу.....	229
Шпак С.Г. Особливості виникнення стресу у дітей молодшого шкільного віку.....	234
Яцюк Н.О. Проблема моральної рефлексії у сучасній психології	238
Відомості про авторів	243

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових праць

Випуск 7

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Науково-бібліографічне редагування:

наукова бібліотека РДГУ

П-86 **Психологія: реальність і перспективи:** зб. наук. пр. Вип. 7 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова ; ред. кол. : Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова, В. І. Безлюдна. – Рівне : РДГУ, 2016. – 249 с.

УДК 159.9+316.6